

Statsminister
Jan P. Syse
1. desember 1989

Sperret til
fremføringstidpunkt.
Kontrollér mot fremføring.

Innlegg i Stortingets debatt om
Handelsministerens redegjørelse.

Ærede President!

Mens 1989 var et kartleggingsår i Oslo-prosessen, vil 1990 bli et forhandlingenes år. Dette er i samsvar med Regjeringens politikk. Det er i samsvar med Stortingets mening.

Omveltningene i Øst gir denne prosessen et bredere perspektiv. De gjør vår oppgave desto mer spennende og bærer i seg muligheten til å omsette våre ambisjoner om et fritt Europa til politisk virkelighet. Denne utfordringen preger EF-landenes tilnærming - og den må prege vårt eget arbeid.

Men debatten i dag gjelder i første rekke vårt forhold til samarbeidsprosessen i Vest-Europa. En avtale om et europeisk økonomisk samarbeidsområde vil dekke langt bredere felter enn EFTA-landenes nåværende frihandelsavtaler. Vi taler ikke bare om handel med varer, men om et fundamentalt forbedret frihandelsområde. Vi ønsker et utvidet og utdypet samarbeid, som gir vårt næringsliv fullt ut del i de muligheter og den dynamikk som opprettelsen av det indre marked representerer. Derfor ønsker vi forhandlinger om størst mulig realisering av

fri bevegelse av varer, tjenester, kapital og personer.

Men samtidig ønsker vi å knytte oss så godt som mulig til samarbeidet også på andre områder. Vi vil være med på å møte de felles utfordringer vi står overfor innen miljøvern, den sosiale dimensjon, forskning og utdanning. Og vi ønsker å få del i de resultatene som en mobilisering av ressursene innen disse områdene vil bringe.

Meningsfylt medvirkning forutsetter meningsfylt medbestemmelse. Derfor søker vi - sammen med de andre EFTA-landene - deltakelse i beslutningsprosessen på de felter en EØS-avtale omfatter. Samarbeidet må gjenspeile partenes likeverdighet. Det må sikre oss rett til å fremme initiativ og til medbestemmelse over regler som utvikles - også etter at EØS-avtalen er trådt i kraft. Med dette utgangspunkt søker vi et styrket EFTA og utbygging av en EFTA-pilar som kan være en troverdig partner i EØS-prosessen.

Vi kan vanskelig komme forbi at det er EF-samarbeidet som er hovedmotoren i den integrasjonsprosess som nå har skutt fart i Vest-Europa. Det er da også denne nye dynamikk i samarbeidet mellom de tolv som danner meget av bakgrunnen for vår egen debatt. En så markert utvikling i Norges nærområde - kulturelt, politisk og økonomisk - må få betydning for vår egen politikk.

Utvidelsen av EFTA/EF-samarbeidet står nå som den realistiske

vei for norsk politikk overfor det øvrige Vest-Europa. Den må suppleres gjennom bilaterale kontakter og nordisk samordning der dette er hensiktsmessig. Det er - som vi alle vet - ulike oppfatninger blant de politiske partiene om hvilken vei som egentlig ville være den beste for å ivareta norske interesser. Disse oppfatningene er velkjente i denne sal.

Den brede enighet, som også er kommet klart frem i debatten i dag, er i samsvar med Regjeringens uttrykte ønske om å føre en samlende politikk i et av de aller viktigste utenrikspolitiske spørsmål Norge nå står overfor. Den gir oss tyngde innen EFTA, og vil bidra til å styrke EFTA-landenes felles forhandlingsinnsats overfor EF.

Men den har også betydning innenfor våre egne grenser. Bred enighet skaper en grad av forutsigbarhet som er viktig for vårt eget næringsliv.

En slik situasjon pålegger oss også ansvar. Det gjelder Stortinget og det gjelder Regjeringen. Regjeringens EFTA/EF-politikk har som mål å fremme utviklingen i hele det norske samfunn, slik at vi kan trygge arbeidsplassene og videreutvikle velferdssamfunnet. I dette ligger det selvsagt at Regjeringen må - og vil - ta alle næringers interesser alvorlig. Salderingsposter eksisterer ikke.

Handelsministeren har redegjort for Regjeringens målsettinger for en fremtidig forhandlingsfase. Disse målsettingene har

fått bred tilslutning i Stortinget. Det er mitt bestemte inntrykk fra møter og kontakter at de også får tilslutning fra de store organisasjonene i arbeids- og næringsliv. Regjeringen vil ha en løpende, åpen og tillitsfull dialog under forhandlingenes gang.

I tråd med målsettingen for Oslo-prosessen er det mitt ønske at vi nå samler oss om de mulighetene et utvidet samarbeide vil gi oss. La oss da huske at mulighetene ikke realiseres fordi de avtalesfestes - vi må selv gripe dem. Regjeringen vil gjøre sitt ytterste for å sikre de best mulige rammebetingelser EFTA-sporet kan gi. Men vi må alle oppsøke mulighetene; våre bedrifter må selv dra nytte av de fordelene det indre marked vil gi, våre studenter og forskere må selv søke etter deltakelse i de nettverkene som kan åpne seg på forsknings- og utdanningssiden.

Vi må gå inn i denne fasen med tro på at vi virkelig har noe å tilføre samarbeidet. Vi må benytte de mulighetene som åpner seg til å påvirke integrasjonsprosessen etter beste evne. Våre høye ambisjoner på områder som miljøvern, distriktspolitikk og sosiale spørsmål gjør det naturlig for oss å engasjere oss særlig sterkt på slike felter.

EØS-avtalen vil berøre mange sider av vårt samfunnsliv. Derfor er det viktig at både politiske myndigheter, partier og organisasjoner kommer med i det bredere europeiske samarbeidet som utvikles. Både fra EFTA og EFs side er det lagt vekt på å

styrke det parlamentariske samarbeidet. For EFTAs del krever det at vi i større grad får nasjonale parlamentarikere med i prosessen.

Et slikt utvidet samarbeid gjelder også partene i arbeidslivet. Regjeringen ønsker at også EFTA-landene diskuterer et utvidet samarbeid mellom myndigheter, arbeidsgivere og arbeidstakere. Som et ledd i dette arbeider tar vi fra norsk side initiativ til et treparts-møte i EFTA. Det er et initiativ Regjeringen har drøftet med de store organisasjonene i vårt land og som har deres støtte. I tråd med Oslo-erklæringens ambisjoner må målet være at et slikt samarbeid utvides til å gjelde hele EØS-området. Og la meg understreke - slike samarbeidsordninger og nettverk må vi etter hvert være beredt til å åpne for de nye demokratiene i Øst-Europa.

Kartleggingsprosessen mellom EFTA og EF har gjort det klart at det eksisterer et bredt grunnlag av felles interesser vi nå kan bygge videre på. Konturene i EFs forhandlingsopplegg bli etterhvert klarere. Derved avdekkes felter hvor det synes å være betydelige likhetspunkter mellom EFs og Regjeringens syn - som ønsket om å basere arbeidet m.h.t varehandel på det EFTA og EFs høynivågruppe har kalt et fundamentalt forbedret frihandelsområde. Men det avdekkes også felter hvor synspunktene synes mindre sammenfallende - som spørsmålet om deltakelse i beslutningsprosessen. Dette endrer selvsagt ikke Regjeringens syn.

Jeg har ved flere anledninger understreket viktigheten av å bevare fremdriften i EFTA/EF-prosessen. Mange er opptatt av at vi ikke må forsere prosessen, slik at den går på bekostning av de muligheter vi står overfor i Øst/Vest-forholdet. Jeg er enig i at vi skal være oppmerksom på denne problemstillingen. Når murer brytes ned fra Øst mot Vest må vi ikke skape nye skillelinjer fra Vest mot Øst. Nå tror jeg ikke at vi i dagens situasjon egentlig risikerer en slik utvikling. Vi er alle - enten vi er i EFTA eller EF - opptatt av å bidra best mulig til å stimulere reformarbeidet og til å viske ut skillet mellom Øst- Og Vest-Europa.

For oss kan nok situasjonen snarere være at utviklingen i Øst og arbeidet med gjennomføringen av det indre marked vil kreve svært meget av EFs oppmerksomhet. Vi må sikre oss at disse ulike prosessene - inkludert EFTA/EF-arbeidet - går parallelt. Det vil kreve innsats fra vår side. Jeg tror også at flere elementer i en EØS-avtale samtidig kan komme til nytte som mønstre for et fremtidig samarbeid østover.

Et medlem av den sovjetiske folkekongressen uttalte for en tid tilbake at han følte seg som en murer uten noen skikkelig arbeidstegning. Her ligger det en kraftig utfordring til vårt arbeid bilateralt og multilateralt overfor landene i Øst. Det er et perspektiv vi også bør ha for øye i forhandlingene mellom EFTA og EF. Vi kan bidra til arbeidstegningen. Vi bør bidra til arbeidstegningen.